

структуру з управління міграціями. Перші формальні кроки у цьому напрямі вже зроблено: затверджено Указом Президента Концепцію державної міграційної політики, ухвалено Кабінетом Міністрів Стратегію інтеграції мігрантів в Україні та реінтеграції українських мігрантів, що повертаються, створено Міграційну службу. Залишилося найголовніше – створення інституційного поля ефективної міграційної політики України, де максимально були б захищені права наших співгромадян. Наразі ці кроки уряду виглядають як такі, що зроблені під тиском європейської спільноти відповідно до плану лібералізації візового режиму.

Отже, Україна у визначенні пріоритетів міграційної політики значною мірою діє у фарватері європейського підходу, де, на жаль, доволі виразним є домінування економічної доцільності над правами людини. Емпірика вступу до ЄС нових країн-членів доводить, що імплементація європейських стандартів міграційної політики, за умови врахування національної специфіки та відповідного експертно-аналітичного забезпечення, посилює її дієвість та ефективність.

Людмила Ковтун

Політико-правовий аспект діяльності Союзу українок Австралії ім. Святої княгині Ольги

В статті аналізується політико-правовий аспект діяльності Союзу Українок Австралії, що репрезентує роль цієї організації у поширенні українських цінностей і здобутків українського зарубіжжя, а також її внесок у справу становлення України як демократичної, соціальної і правової держави у межах світової цивілізації.

In the article politically-legal aspects of activity of the Ukrainian Women's Association in Australia is analyzed. It also represents the activity of this organization in spreading of Ukrainian Values and achievements of Ukrainians abroad as well as there contribution to the formation of Ukraine as democratic, social and legal state and a participant of world Civilization.

Довготривала боротьба українців за свободу та намагання створити незалежну правову державу Україну є важливим ідейним компонентом політико-правової діяльності українців у міграційних процесах. Ці ідейні засади формувалися у процесах самопостанання та самовитворення української людини у цивілізаційному поступі поза межами української державності, репрезентуючи значний рівень національної свідомості українців. Як зазначають І. Ключевська і О. Галько, завданням освітніх інституцій діаспори є «...формування людини, яка буде здатна на індивідуальному рівні органічно взаємодіяти з громадянами своєї історичної батьківщини і в сфері виробництва, і в сфері політичних відносин, і в сфері духовній, перетворити її набуті знання на активне знаряддя у професійній діяльності» [3, с. 354–359]. Україна поступово стала ареною міжнародного співробітництва завдяки активній політико-правовій діяльності української діаспори. Правовий статус українських емігрантів закріплюється законодавством України, зокрема Законом України «Про правовий статус закордонних українців» [1].

Сьогодні зростає потреба висвітлення право-реалізаційної та політичної ролі української діаспори в цивілізаційному ракурсі. Право-реалізаційна роль української діаспори досліджувалася С. Вдовенком, А. Попком, Г. Москалем, А. Василенком. Відомо, що діаспора (з грец. *diaspora* – розсіяння) – це спільнота, що визначає досить стійке співтовариство людей єдиного етнічного походження, які проживають за межами материнської батьківщини та створюють власні національні інститути для збереження національної ідентичності. У політико-правовому розумінні діаспора може здійснювати нормативне забезпечення політичної діяльності держави для реалізації прав та свобод закордонних українців. Важливого значення набуває роль української діаспори

1. Малиновська О. Завдання міграційної політики України в світлі візового діалогу з ЄС / Олена Малиновська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/246952.html>. 2. COM (2007) 247 final Applying the Global Approach to Migration to the Eastern and South-Eastern Regions Neighbouring the European Union / COM (2007) 247 final // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/com_2007_0718_en.pdf. 3. COM (2007) 248 final On circular migration and mobility partnerships between the European Union and third countries / COM (2007) 248 final // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/com_2007_0718_en.pdf. 4. International Migration Outlook: SOPEMI 2006 Edition / OECD. – Paris, 2006. – P. 280. / SOPEMI 2006 Edition / OECD // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ingentaconnect.com/content/oecd/16080289/2006/00002006/00000005/8106041e>. 5. Policy Plan on Legal Migration, Communication from the Commission of the European Communities, Brussels COM (2005) / Communication from the Commission of the European Communities // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/com_2005_0718_en.pdf. 6. Wickramaseka P. Policy Responses to Skilled Migration: Retention, Return and Circulation II International Labor Office, International Migration Programme, Geneva / P. Wickramaseka. – 2001. – 32 p. / Circulation II International Labor Office // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/public/english/protection/migrant/download/pom/pom5e.pdf>.

у напрацюванні правозастосовних форм життєдіяльності в збереженні політико-правових традицій українців, поширюючи і зміцнюючи українськість у світі. Водночас задля цієї мети формується інституціалізація українських політичних та наукових осередків, що висвітлює природне небагання українців бути асимільованими в інших державах. Вагому політичну роль у світовому співтоваристві відіграють також і міжнародні організації українців, які об'єднують та координують спільні зусилля української діаспори, серед них – Міжнародна асоціація українців, асоціація «Україна й світове українство», Об'єднана Рада Національних організацій в Сідней, Об'єднання українців в Австралії, Об'єднання українських жінок в Австралії та ін.

У багатовимірній діяльності української діаспори слід згадати напрацювання Українського правничого товариства (1922–1939 рр., Прага). На початку ХХ ст. українськими вченими М. Лозинським, К. Лоським, Р. Лашенком, С. Дністрянським, О. Гайманівським, О. Ейхельманом, А. Яковлівим і С. Шелухінін створюється наукова школа правознавства діаспори. Правореалізаційна діяльність української діаспори визначається збереженням традицій української правової діяльності та розробленням політичних концепцій постання української правової держави. У творчому доробку українських правників в еміграції (А. Яковліва, Л. Окіншевича, Ю. Панейка, В. Старосольського, М. Чубатого) вагоме місце займало питання дослідження ролі українського права в міжнародних державотворчих системах. Зокрема, фундатор української правової науки в діаспорі А. Яковлів (у працях «Впливи старочеського права на українське Литовської доби XV–XVI ст.» (1929), «Німецьке право в працях українських правників XVII ст.» (1942), «Німецьке право на Україні і його вплив на українське право з XVI по XIX ст.» (1942)) дослі-

джував генезис українського права у взаємозв'язку з правом інших держав. Цікаво зазначити, що, переклавши з німецької «Цивільне право» у 1919 р., А. Яковлів у міжнародній науковій практиці застосовує українську юридичну термінологію. «Україна однією з перших дала основи державного права для Східної Європи і створила свою власну правову систему на основі звичаєвого права. Це мало значний вплив на розвиток польського й московського права. Українська держава мала характер європейської держави» [4, с. 165–166], – наголошував у промові З. Кузеля (17 січня 1932 р.).

У колі міжнародного політичного життя питання розвитку національного буття українців ставали досить проблематичними і в межах діяльності Ліги Націй (через яку українці репрезентували свої національні вимоги). Українське питання у міжнародних вимірах Ліги Націй вперше постало у 1919 р., в той час, коли українська спільнота визнавалася на рівні національних меншин в інших державах, вони ж й зуміли винести українські проблеми на міжнародний рівень та спромоглися укласти міжнародні договори про захист їхніх прав як меншин при Лізі Націй. Таким чином, було витворено міжнародну систему захисту прав українців за межами України та врегулювання національних конфліктів як гаранта мирного співіснування.

На початку ХХ ст. міжнародно-політичне життя українців визначалося і їхньою участю в міжнародних громадських організаціях Ліги Націй – Унії товариств Ліги Націй, у міжнародній Комісії інтелектуальної співпраці, у Дорадчому комітеті з представників біженських організацій, що функціонував при Верховному комісарі Ліги Націй до справ біженців, Українському товаристві Ліги Націй у Відні та в європейських конгресах національних меншин як пріоритету захисту прав українців. У 1925 р. був заснований Український академічний комітет в Лізі Націй, одним із завдань якого було висвітлення політичних подій в Україні й на міжнародній арені. Завдяки діяльності українців, Унія товариств Ліги Націй прийняла декілька резолюцій проти політики сталінських репресій в Україні.

Українська спільнота в Австралії на тлі сучасної епохи зосереджує свою діяльність на національних принципах та є інтегральною частиною українського народу. В завданнях спільноти регламентується збереження української мови, культури, звичаїв, релігійних переконань та обрядів. Для правозастосовної реалізації в українській спільноті було створено Комітет Оборони Національних і Людських прав в Україні (1967 р., Мельборн) (участь у конференції людських прав у Гельсінки, Белграді й Мадриді), була здійснена співпраця з Міжнародною Амністією та Міжнародним Червоним Хрестом, а також було створено Лігу Вільної України з метою проведення політичних та гуманітарних акцій в Австралії.

Досить вагомий внесок в міжнародну та політико-правову діяльність проводить Союз Українок Австралії імені княгині Ольги (UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION IN AUSTRALIA) (голова Христина Байлі Сивенька) [2, с. 180–184]. Об'єднуючи різносторонні політичні та релігійні погляди українських жінок, Союз Українок Австралії визнається досить потужною міжнародною жіночою організацією у світовому просторі.

17 вересня 1949 р. з ініціативи Ірини Пеленської була створена перша українська жіноча організація Об'єднання українських жінок в Австралії у містечку Ковра, де було обрано управу: Ірина Пеленська – голова, Лідія Гаєвська – референт зв'язку та ін., а в 1951 р. її назву було замінено на Союз Українок Австралії імені княгині Ольги (СУА). В 1953 р. СУА прийняли в члени Національної Ради Жінок

Австралії. Союз Українок Австралії також став членом Міжнародного Альянсу Жіночих Організацій (5.10.1993 р.).

Головували у Крайовій Управі Українок Австралії (СУА) Ірина Пеленська, Марія Осідач, Ірина Хом'як, Людмила Онішко, Іванна Мамчак, Лідія Гаєвська-Денес, Софія Ваврик, Олена Шевчик, Мая Грудка, Евдокія Островська. В колі діяльності союзу нагальним постало першочергове завдання сприяти наданню освіти українцям Австралії на засадах збереження української мови й культури. Перші українські школи були організовані Іриною Пеленською в Сідней (1951–1954 рр.), Софією Ваврик в Аделаїді, Ольгою Фітьо (садок в Мельборні). Для розвитку українознавчих студій СУА надавав кошти університетам Австралії – університету ім. Макворі в Сідней та ім. Монаша в Мельбурні, а також було виділено студентам стипендії в Бразилії (25) і в Польщі (20). З 1984 до 1988 рр. Крайова Управа СУА постійно вела програму «Ukrainian Forum» на радіостанції «2 RDJ Sydney», один раз на місяць (редактори Галина Данько, О. Борець-Сліпецька, Наталка Беций, Марта Особа та ін.), поширюючи у світі інформацію українознавчої спрямованості [5, с. 55]. Святкуючи 50-річчя СУА, мешканці м. Коври та їх намісник Брюс Міллер вітали українських жінок. До свого ювілею Союз Українок Австралії підготував випуск ювілейного медальйона княгині Ольги (за ініціативи Валентини Домазар).

Союз Українок Австралії активно брав участь у протестних рухах (1954 р.) з метою припинення примусового вивозу української молоді з рідної Батьківщини до Казахстану. Згідно протестної акції 18 березня 1956 р. – відзначення пам'яті 200 жінок, які загинули в концтаборі Кінгірі Караганської області Казахстану, жінки Австралії прилучилися до масового світового руху, виступивши проти злочину комуністичної влади.

СУА, як член «Міжнародної Амністії», завжди ставив питання захисту політичних прав українських дисидентів на міжнародному рівні. Член СУА Наталка Верещака стала членом екзекутиви австралійської організації «Коаліція для Визволення», за її ініціативою було нагороджено письменника Миколу Руденка відзнакою «Борець за Волю».

В центрі уваги громадської діяльності Союзу Українок Австралії завжди були події в Україні. Саме події Чорнобильської трагедії стали для жіноцтва Австралії досить нагальними. СУА створив фундацію допомоги дітям Чорнобиля в Мельборні, а у 1989–1992 рр. провів акцію «Поміч Україні», зібравши 18 тис. дол. дітям Чорнобиля. Кабінетом Міністрів і Постійної Комісії Верховної Ради України з питань Чорнобильської катастрофи (від 17.12.1991 р.) громадянка Австралії Зіна Ботте удостоєна нагороди почесного Диплома «Мати Чорнобильська» за «велике милосердя і самовіддану працю в допомозі жертвам Чорнобиля у 1991 р.» [5, с. 58].

Згідно конституативної реалізації прав жінок у світі (закріплені Конвенцією про політичні права жінок, Конвенцією про ліквідацію усіх форм дискримінації у відношенні до жінок, прийняті ООН у 1952, 1979 рр.), українські жінки Австралії намагаються брати активну участь у виборчих кампаніях, політичних, економічних та освітніх рухах.

Цікавим фактом є те, що у Південній Австралії ще з 1861 р. жінки були наділені обмеженим правом участі у виборчих компаніях. У 1895 р. жінки деяких округів Австралії отримали право бути вибраними в Парламент, а в 1902 р. Австралійський Союз прийняв закон, згідно якого жінки усіх штатів Австралії мали право голосу у виборчих компаніях, але проходили тільки за майновим цензом.

Олена Процюк, член СУА, була учасницею конгресу Світового Жіночого Союзу в Коломбо (1954 р.), і за словами І. Пелецької здобула «...сильне місце і добру славу для укра-

їнської жінки у верхівках австралійського організованого жіноцтва» [5, с. 47]. За її провідну діяльність у зовнішніх зв'язках, СУА став членом Австралійської Національної Ради Жінок (1957 р.), де на той час СУА була єдиною іншо-національною організацією серед австралійських членів і висувала вимоги дотримання рівноправності українського жіноцтва в громадянському житті.

Зірка Яськевич, як член організації «Голосуючих жінок», стала ініціатором створення Австралійської дорадчої ради у справах жінок при уряді Австралії (Woman's Advisory Council) та була делегована на конференцію ООН «Трибуна» у Мехіко (1976 р.), та Світовий З'їзд Міжнародного Союзу жінок у Нью-Делі. На Світовому З'їзді Міжнародного Союзу жінок активістка внесла до резолюції справу протесту проти комуністичного режиму – за права політичних в'язнів у СРСР. Г. Малецька брала активну участь в роботі конференції Міжнародної Ради Жінок (1986 р.), а Г. Данько – на конференції Міжнародної Ради Жінок у Вашингтоні (1988 р.). Олександра Пехов'як стала замісником голови «Крайової Етнічної Ради Австралії» та делегатом на першу «Жіночу Конференцію». Також на «Світовій Міжнародній Жіночій Конференції» в Лондоні у 1986 р., Галина Малецька брала участь як спостерігач. Галина Данько була обрана (1984–1988 рр.) заступницею голови австралійської жіночої організації (Національної ради жінок НПВ). У 1990 р. Марія Квітковська брала участь у діяльності «Державної Ради Жінок Австралії». 10.09.1992 р. український уряд призначив першого Почесного Консула України в Австралії Зіну Ботте, члена СУА. Це була перша міждержавна посада між незалежною Україною й Австралією [5, с. 58–59].

Діяльність голови Союзу Українок Австралії Христини Байлі була зосереджена на розробці планів діяльності СУОА (Союз українських організацій в Австралії) з приводу відзначення 75-ліття Голодомору в Україні. Союзом Українок Австралії підготовлена поминальна резолюція про національну трагедію України і геноцид українського сільського народу для внесення до Федерального Парламенту Австралії з метою, щоб уряд країни підтримав відповідну Резолюцію про визнання Голодомору геноцидом в Україні та подав від імені Австралійської держави резолюції про Голодомор до ООН. Також членами комітету була розроблена навчальна програма про Голодомор для середніх і вищих шкіл та оформлення всеавстралійського реєстру друкованих праць, матеріалів і свідчень свідків Голодомору 1932–1933 рр. 24 листопада 2007 року в Канберрі (столиці Австралії) була проведена СУОА маніфестація, на якій слово

виголошували очільники австралійського правління. Неодноразово СУОА зверталася до Австралійського Парламенту, щоб підтримати Резолюцію України до ООН про визнання Голодомору геноцидом. В 2008 р. в Парламенті Австралії було заслухано резолюцію про визнання Голодомору в Україні як геноциду.

На сьогодні Управа СУОА ставить нагальні вимоги від уряду Австралії відкрити Посольство Австралії в Україні, і разом із послом України в Австралії Валентином Адамайтісом обговорюють проекти побудови Посольства України в Австралії.

19 лютого 2011 р. відбулася демонстрація в Австралії під гаслом «Ні! Не будемо мовчати, але вимагати!» як міжнародна акція проти порушення людських та національних прав українців в Україні та Росії. Вшановуючи пам'ять жертвам Голодомору, Валя Домазар і Тамара Базилицька поклали вінки від Союзу Українок Австралії до пам'ятника жертв Голодомору. У своїй промові Нік Манікус, представник Прем'єра Австралійської столиці виголосив про визнання Голодомору в Україні, питання, яке українська діаспора ставила в парламенті ще з 1980-х років. На маніфестації виступав також і сенатор Гаррі Гамфрі, який постійно бере участь у вшануванні жертв Голодомору. Перед амбасадом Росії в Австралії демонстранти вимагали припинити порушення людських та національних прав українців в Росії, зокрема, ставили вимоги провести перереєстрацію Об'єднання Українців Росії, за відкриття українських шкіл, українських телевізійних і радіо-програм, протестували проти ліквідації української бібліотеки в Москві.

Політико-правовий аспект діяльності Союзу Українок Австралії репрезентує чітку позицію щодо захисту прав українців, винесення українських проблем на ширший політичний загал та поширення українських цінностей у світі. Діяльність Союзу Українок Австралії репрезентує вагомий внесок діаспори у становленні України як демократичної, соціальної і правової держави у світовій цивілізації.

1. Закон України від 4 березня 2004 № 1582-IV «Про правовий статус закордонних українців» // Відомості Верховної Ради, 2004. – № 25. – Ст. 343.
2. Енциклопедія Української діаспори (в 7 тт.) / Гол. ред.: Василь Маркусь. – К.: «ІНТЕЛ», 1995. – Т. 4. – 250 с.
3. Ключевська І., Галько О. Українська освіта зарубіжжя як фактор збереження етнопатристичної ідентичності / І. Ключевська, О. Галько // Українознавство: науковий журнал. – Київ: Міленіум, 2006. – Число 4. – С. 354–359.
4. Краснодемська І. Й. Українознавчі студії діаспори (XX ст.): Монографія / І. Й. Краснодемська. – К.: ННДІУ, 2011. – 368 с.
5. Союз Українок Австралії ім. княгині Ольги / Відп. ред. С. Добрянська-Радивил. – Мельборн-Сідней, 2001. – 373 с.

Григорій Кондратюк

Переселение евреев в Крым в условиях политики коренизации (20-е годы XX века)

В статті проаналізовано національну політику щодо євреїв на початку радянської доби. Вивчено діяльність Кримського представництва КОМЗЕТ (Комітету по земельному устрою єврейських трудящих), найважливішого політико-адміністративного органу, якій здійснював коренизацію на півострові.

In the article the national policy towards Jews in the Early Soviet Time is analysed. The activity of Krym representation of KOMZET (Committee for land arrangement of Jewish workers), the most important politically-administrative body implemented Korenisation («Rooting»)-Policy on the peninsula is studied.

Актуальність теми дослідження обумовлена тем, що сучасна Україна являється многонациональним державством. В країні проживають представники свйше 120 народів і національностей. Закарпатьє, Буковина, східні регіони країни і Крим відличаються ещє більшим етнічним різноманіттям. Одним из самых полиэтничных

районів України являється Автономная Республика Крым. Фактор многонациональности выступил важной причиной создания в составе нашей страны автономного образования. Современная автономия Крыма являється продолжением традиції існування в міжвоєнний період Кримської АССР. Изучение опыта национальной политики коренизации